

Edwin Nielsen

Portræt af en dansk kirkemusiker

af Jørgen Erichsen

■ Dansk Kirkemusiker Forenings Forlag har netop udgivet »20 Orgelpræluudier af Edwin Nielsen«. At de færreste vel nogen sinde har hørt om Edwin Nielsen og at et af vore større musikforlag ikke for længst har taget ham under sine vingers beskyttelse, bør ikke forlede til forhastede slutninger om komponisten og hans musik. Det er dyrt at udgive noder, og i et lille land som Danmark skal man være glad, hvis man kan få afsat nogle få hundrede eksemplarer - i hvert fald, når det drejer sig om orgelmusik til gudstjenestebrug. Disse barske kendsgerninger er mangan begavet og inspireret dansk kirkemusiker i tidens løb blevet konfronteret med, undertiden med selvpogivelse og bitterhed til følge. Landets lidenhed til trods er det nemlig ret overvældende, så megen god musik, der i form af uudgivne manuskripter vil kunne findes rundt om på orgelpulpiturne og i organisternes private gemmer.

Det skal imidlertid ikke være nogen hemmelighed, at Edwin Niensens musikalske credo stod i et vist modsætningsforhold til det, der var gældende i toneangivende kirkemusikerkredse for en generation siden - hvilket ganske enkelt vil sige, at der var lukket for anbefalinger og for økonomisk støtte.

I dag er situationen en anden. Der er et stærkt behov for fornyelse, og der er al mulig grund til at tro, at Edwin Niensens musik vil blive modtaget som et bidrag til denne fornyelse. Edwin Nielsen har netop forstået at finde den balance, hvor tonesproget umiskendeligt er af det 20. århundrede, men hvor forbindelsen til såvel romantik som til traditionel kirkestil er bevaret - hvor kort sagt den almindelige kirkegænger vil opleve musikken som melodios og klangskøn og dog ny og anderledes. Det er gedigen og inspireret brugsmusik af den art, som mange af os har søgt efter med lys og lygte.

Blandt et par hundrede satser havde Edwin Nielsen selv udvalgt 66 stykker, som i fuldt redigeret form og i en karakterfuld og let læselig håndskrift var blevet tilbudt et af vore største musikforlag. Resultatet var - med de begrundelser som før blev nævnt - et afslag.

Efter at have fået materialet stillet til rådighed af komponistens enke, fru Edel Nielsen, skønnede Dansk Kirkemusiker Forenings Forlag, at tiden var inde til en udgivelse. Men også vi måtte bøje os for kendsgerninger af teknisk og økonomisk art, og resultatet blev, at de af komponisten selv udvalgte 66 stykker blev reduceret til 20. Til gengæld tør vi love,

Af indholdet:

Edwin Nielsen - portræt af en dansk kirkemusiker	s. 3
Alternative udsættelser ..	s. 9
Læserbrev	s. 10
Medlemsnyt	
Landsmødet - sidste udkald	s. 15
fra kredsene	s. 15
Ledige stillinger	s. 17
Landet rundt	s. 22

at der ingen nittere er iblandt. Man bliver hurtigt fortrolig med Edwin Nielsens ofte meget personligt prægede vendinger, men indbyrdes er de 20 præludier meget forskellige. Der er flot klingende musik til festlige lejligheder, og der er stille og meditativ musik til indadrettet fordybelse. De første fjorten af præludierne er frit fabulerende inventioner. Så følger fem koralpræludier med tematisk grundlag i kendte salmer. Som afslutning står en sats, som komponisten selv har betegnet som »Postludium - Salme 23: Herren er min hyrde«. Koralmelodien, der også bringes med underlagt tekst, er Edwin Nielsens egen, og den har utallige gange lydt ved de daglige eftermiddagsandagter i Helligåndskirken på Strøget. Postludiet virker på sin egen stilfærdige måde som det smukkeste mindesmærke over en dansk kirke-musiker, hvis frodige fantasi først nu for alvor skal blive andre til glæde og gavn.

Hvem var Edwin Nielsen egentlig?

Kort fortalt var han organist, kantor

og klokkenist ved Helligåndskirken midt på Strøget i København. Hans uddannelsesforløb og ansættelsesforhold er vel i øvrigt typisk for en dansk kirke-musiker, der kom til verden ved dette år-hundredes begyndelse. I det følgende skal tegnes et portræt, der i hovedsagen er baseret på meddelelser og optegnelser, som fru Edel Nielsen velvilligt har stillet til rådighed.

Edwin Nielsen er født i København i 1907. 16 år gammel kom han ind på Det kgl. Musikkonservatorium, hvor han studerede klaver, orgel, basun og kom-position. Organisteksamen bestod han i 1927 med udmærkelse. Dengang måtte en kirke-musiker regne med, at der kunne gå lang tid, før han fik en stilling, han kunne leve af, så det var klogt at have et andet instrument ved siden af. Af hans egne optegnelser fremgår det, at han i årene 1926-40 tjente til livets op-hold ved at spille i diverse teater- og un-derholdningsorkestre. Det var korte, sæ-sonbetonede ansættelser. Indimellem vi-karierede han i Det kgl. Kapel og i radio-

**Dansk
Kirkemusiker
Forenings
Forlag**

2 nyheder!

64 BIBELSKE VISER

af Jørgen Michaelsen (A5-format, stærkt foliebind).

Forfatteren fortæller bibelhistorie i humoristiske vers. Både GT- og NT-temaer. Velegnet til studiekredse og undervisningsbrug eller som gaveidé.

Pris Kr. 48,50.

20 PRÆLUDIER af Edwin Nielsen (A4-format, kraftigt kartonbind).

20 udvalgte præludier for orgel med eller uden pedal.

Pris Kr. 68,00.

Bestilles hos Forlaget, Kaj Munksvej 5, 6950 Ringkjøbing . 97 32 06 46

Edwin Nielsen (1907-84) var organist ved Helligåndskirken i København. Dansk Kirkemusiker Fornings Forlag har netop udgivet 20 af hans orgelpærludier.

orkestret. Som organist blev det i mange år også kun til vikariater. I en årrække var han fast vikar ved Roskilde Domkirke og siden ved Holmens Kirke. Endelig fik han i 1940 ansættelse ved Hans Egedes Kirke, og i 1946 fik han så den stilling ved Helligåndskirken, som han siden beholdt.

Af dateringerne kan man se, at Edwin Nielsen allerede i 1940'erne var optaget af at komponere musik for orgel. Men det blev snart et helt andet instrument, der kom til at lægge beslag på hans tid. I 1947 anskaffedes nemlig til Helligåndskirken et meget stort klokkespil - en oplagt sag for en kirke, der er beliggende midt på Københavns travleste gade. Uanset at Edwin Nielsen nærmest blev forceret ind i situationen, gik han med sin sædvanlige systematik og grundighed ind i at uddanne sig som klokkespiller - og opdagede som så mange andre før og efter ham, hvilken rig musikalsk sfære der reelt åbnede sig for ham.

Om grundigheden og alsidigheden vidner en lille notits i Edwin Niensens optegnelser: »1954 - byggede øvespillebord i Helligåndskirken. K. T. A. Sørensen leverede jernramme. Edw. N. forarbejdede resten.«

Den samme håndværksmæssige glæde ved faget gjorde sig også gældende, da han i årene 1964-67 hjemme i sin lejlighed på Østerbro byggede et øveorgel med 2 manualer og pedal. Han havde forinden gået på et orgelbyggeri og »lurret dem kunsten af«.

Som klokkenist var Edwin Nielsen blevet uddannet hos Staf Nees i Belgien. Det varede ikke længe, før han i udlandet blev kendt og respekteret for sine kompositioner for klokkespil og for sin virtuose spilleteknik. Hans virksomhed på det hjemlige instrument på Strøget forblev derimod upåagtet og værdsattes kun af en såre snæver kreds. Hertil bidrog også, at da klokkespillerkunsten for alvor begyndte at få fodfæste herhjemme, var det ikke den belgiske, men den hollandske tradition, der blev fulgt.

I en nekrolog i Dansk Klokkespiller Laugs medlemsblad fra 1984 fortæller Bendt Gammeltoft-Hansen: »Hvor ensom han må have følt sig, gik først op for undertegnede, da jeg først i halvfjerdserne fik min gang i internationale fagkredse, og ustandselig blev bedt om endelig at hilse Edwin Nielsen, når jeg kom hjem.«

Ingen herhjemme havde nogen anelse om, at dansk musik hørte til det faste repertoire i Riverside Church, New York, The Singing Tower i Florida eller Peace Tower i Ottawa, Canada - for blot at nævne nogle amerikanske eksempler. James R. Lawson har i USA indspillet nogle af Edwin Niensens klokkekompositioner på plade. Andre er udgivet på noder i Belgien.

Kvantitativt såvel som kvalitativt er det imidlertid kompositionerne for or-

ANDANTINO | ♩ = 60 |

Et eksempel fra »20 Orgelpræludier« - reproducéret efter komponistens egen karakterfulde og letlæselige nodeskrift (her gengivet i halv størrelse).

gel, der vejer stærkest til i Edwin Nielsens produktion. Men ikke så meget som et eneste værk oplevede han selv at få udgivet. Og det skal ses i lyset af, at han samtidig med sine andre gøremål havde tjent det mest indflydelsesrige danske musikforlag som korrekturlæser i henved fyrretyve år! Det siger noget om forlagsverdenen, men det siger så sandelig også noget om hakkeorden og konservatisme i den hjemlige musikalske hønsegård.

Gennem afskrifter og senere i fotokopier har en del af denne musik dog alligevel opnået en vis udbredelse. Her skal fortælles en lille anekdote om en kendt dansk orgelspiller, der var på koncertturne i Polen. På programmet havde han bl.a. Edwin Nielsens »Partita over Veni Creator« (i øvrigt et af de få egentlige koncertstykker, Edwin Nielsen har skrevet). Det sidste nummer på programmet var Carl Nielsens monumentale orgelværk »Commotio«, og koncertgiveren var især spændt på, hvordan det udenlandske publikum ville reagere på

denne næsten nationale helligdom. Kommentaren var: »Vi kunne nu bedre lide den anden Nielsen!«

Thomas Bielefeldt har på pladen »Strøgkoncert fra Helligåndskirken i Flensborg«, udgivet af pladeselskabet Canzone i 1984 - det år hvor Edwin Nielsen døde - indspillet nogle af de præludier, som også er med i Dansk Kirkesmusiker Forenings Forlags udgivelse.

Om denne udgivelse er blot tilbage at bemærke, at alle 20 præludier er noteret på to liniesystemer, og det betyder, at de (i enkelte tilfælde med visse tillempninger) kan spilles på orgel uden pedal, men de mange klanglige og dynamiske finheder kommer dog først rigtigt til deres ret på et lidt større orgel.

Det er kort sagt en samling, der kan anbefales til såvel domorganister som landsbyorganister. Musikken er i sig selv så levende og inspireret, at man under alle omstændigheder vil kunne få noget ud af den - til glæde for menigheden og som en kærkommen afveksling i repertoire.

MODERATO | ♩ = 100 |

Et andet eksempel fra »20 Orgelpræludier« - begyndelsen af nr. 8 i c-mol (her gengivet i halv størrelse).